

Javaslat a

1919. május 1-je, a Komáromi áttörés

[települési/tájegységi/megyei/külhoni magyarság] értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Endresz Csoport Egyesület

.....(aláírás)

Komárom, 2018. május 15.

(P. H.)

Endresz Csoport
Egyesület
Komárom

Bírósági bejegyzés száma: 1902
Adószám: 18399491-1-11
Bank: 10403631-50526684-83701001

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Endresz Csoport Egyesület

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: **Arlett Tamás**

Levelezési cím: **2903 Komárom, Kodály Zoltán utca 3.**

Telefonszám: 30/4238802

E-mail cím: info@endreszcsoport.hu

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése

1919. május 1-je, a komáromi áttörés

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása (aláhúzendő)

☐ agrár- és élelmiszer gazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☐ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye

Emlékművek: **Észak-Komárom, Katolikus temető - tömegsír**
Dél-Komárom, Vasúti híd

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik (aláhúzendő)

- települési tájegységi megyei külföldi magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Komáromi áttörés, avagy 1919 május 1-je, a Véres Csütörtök

Magyarország számára 1918. október 31-én véget ért az első világháború. Vesztes félként azonban az országnak nem sok beleszólása maradt a demarkációs vonalak kialakításába. Ferdinand Vix alezredes, a budapesti antantmisszió vezetője 1918. december 23-án jegyzéket (ún. Vix-jegyzék) nyújtott át a magyar kormánynak, amelyben a győztesek a Duna–Ipoly vonalában jelölték meg a csehszlovák állam előzetes határát.

Komárom történelmének talán legmeghatározóbb időszaka volt az 1919-es év, amikor a Duna két partján fekvő város - egyelőre ugyan még nem hivatalosan, de - kettévált.

A csehszlovák hadsereg azonnal elkezdte a jegyzékben odaítélt területek elfoglalását és decemberben kiegészült a Piccione olasz tábornok vezette olaszországi csehszlovák légiók alakulataival, tovább nyomulva a demarkációs vonal felé, január 10-én elérték és megszállták Komárom északi részét. A csehszlovák adminisztráció egyre jobban korlátozta a két városrész érintkezését, nemsokára a hidat is lezárta. A magyarok részére egyértelművé vált, hogy az ideiglenesnek gondolt csehszlovák megszállás állandósult, ezért Komáromban lépésekre szánták el magukat.

Intenzív előkészületek utána 1919. április 28-án éjjel, az északi városrészben lévő Hajógyár munkásai megtámadták a csehszlovák hídőrséget, hogy utat nyissanak a déli városrészből érkező csapatoknak, az őrség azonban a hajógyáriakat visszaverte, így a magyar oldalon előkészített támadást elhalasztották. A munkásokat letartóztatták és Terezínbe internálták.

A magyarországi szervezők azonban folytatták a tevékenységüket és április 30-ról május 1-jére virradóan több ponton támadást indítottak a megszállt városrész visszafoglalására: a dél-komáromi, tatai és győri vasgyári munkásokból, tatabányai bányászokból, vörös katonákból, háborúból hazatért, leszerelt katonákból álló, számítások szerint 1700 és 3000 fő közötti támadók egy csapata csónakokkal a Dunán, két másik pedig a hidakon átkelve támadta meg a csehszlovák helyőrséget.

Kezdetben sikeresen nyomultak előre, de hajnalban a megszállók Érsekújvár felől a vasúton erősítést kaptak és megkezdték a két tűz közé került és lőszerhiánnyal küzdő támadók visszaszorítását. A hidakon, vagy a Dunán menekülők közül a csehszlovák legionisták sokakat agyonlőttek, az Erzsébet-szigeten muníció nélkül ragadt támadókat pedig egytől egyig kíméletlenül felkoncolták.

A magyarok részéről május 1-jén délben, a megjelent parlamenterek 360 embert kerestek. Ezek közül 8 főt a csehek kiadtak, 19 halottat a május 3-i agnoszkálás során felismertek, de 102 áldozatot ismeretlenként közös sírba temettek. A több mint 200 fős különbség egy része a Dunába veszett, illetve sokan még napokig bujkálva keresték a hazatérés lehetőségét, vagy a hazatértek közül többen, félve a büntetéstől, nem jelentkeztek. Tehát olyan 250-300 magyar áldozatról valószínűleg beszélhetünk. A temetőben kiterített holttestek látványára jellemző volt, hogy dr. Mezey János, a megyei tiszti főorvos nem tudta a jegyzőkönyvezést végigcsinálni, mert idegösszeomlást kapott. A munkát végül, a sokat látott dr. Biringer Mór komáromi rendőrorvos fejezte be.

Az áldozatokat 1919. május 4-én temették el a komáromi katolikus temetőben. Sírjuk fölé 1929-ben síremlék került, a vasúti Duna-híd déli hídfőjénél pedig Komárom Város Tanácsa 1959. május 1-jén avatott emlékművet.
(Számadó Emese történész nyomán)

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

- Az I. világháborút követő, Magyarország területi épségének megőrzését elősegítő spontán szerveződések közül az 1919. május elsejei Komáromi Áttörés volt a legnagyobb létszámú, legtöbb áldozatot követelő esemény, nagyságrendekkel megelőzve Rongyos Gárda harcaiban és a balassagyarmati eseményekben résztvevők létszámszámát. Sikertelensége miatt, gyakorlatilag visszhangtalan maradt a mai napig a résztvevők hősiessége és áldozatkészsége. Javaslatunkkal szeretnénk elősegíteni, hogy a legrövidebb időn belül az esemény a lehető legnagyobb nyilvánosságot kapja és elfoglalhassa méltó helyét a magyar történelemben. Külön aktualitást ad javaslatunknak, hogy 2019. május elsején lesz a tragédia 100. évfordulója.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Bárdos László István: A „komáromi magánakció”: Észak-Dunántúl munkássága az 1919. évi komáromi felszabadítási kísérletben. [Komárom] Komárom V.T. VB., 1960.= Bárdos – Piskolti: Komárom dicső múltjából 1848—49, és részletek 1919 évit történetéből:

Csere Péter: Parancs nélkül is. A honvédő hősök és mártírok krónikája, 1918-1923. [Budapest] : Unicus Műhely, 2016.

Dobi István: Vallomás és történelem [önéletrajz] 1-2.k. Budapest: Kossuth Kiadó, 1962.

Mácza Mihály - Számadó Emese: Komárom 1919. évi eseményei= Komárom-Esztergom Megyei Múzeumok Közleményei 15. (Tata, 2009)

Komáromi Lapok 1919

Komáromi Újság 1919

Testvériség : A Győri és Győrvmegyei Szocialista Párt Lapja 1919

<https://hirtv.hu/ahirtvhirei/felideztek-a-veres-majus-elsejet-1224383>

<https://www.hirado.hu/2017/04/30/loves-nelkul-oltek-a-magyarokat-a-veres-majus-elsejen>

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

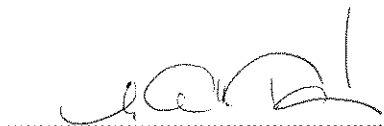
III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja ld. javaslatban.....
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat : ld. melléklet.....

HOZZÁJÁRULÁS

Alulírott **Arlett Tamás** hozzájárulok ahhoz, hogy az **1919. május 1-je, a Komáromi áttörés** értéknek a **Komáromi Értéktárba** történő ajánlásához felhasználják az általam készített - a javaslat mellékletét képező – fotókat/videoanyagot.

Kelt: Komárom, 2018. május 15.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Arlett Tamás', is written above a horizontal dotted line.

aláírás